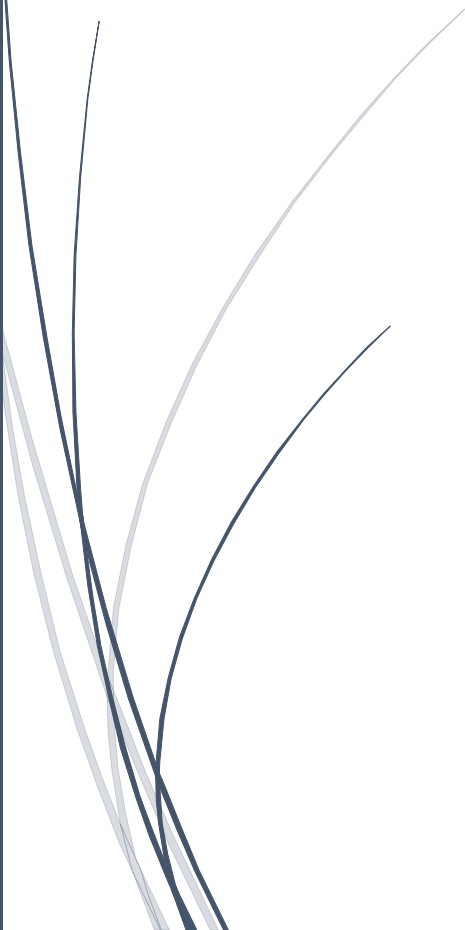

15-8-2017

Palmyra in beeld

Beeldvorming van de antieke stad
door de jaren heen

Inhoud

Inleiding.....	3
Status Quaestionis.....	4
Opgravingsgeschiedenis en beeldvorming in de achttiende en negentiende eeuw	8
Eerste opgravingen en onderzoeken in de eerste helft van de twintigste eeuw	14
Palmyra en de Syrische staat vanaf de Tweede Wereldoorlog.....	17
Palmyra als werelderfgoed en toeristische trekpleister	22
Conflict in Syrië.....	25
Conclusie	27
Bibliografie	28

Inleiding

Palmyra was oorspronkelijk een van de belangrijkste steden in het oostelijke deel van het Romeinse Rijk, maar het bestond ook al voor de komst van de Romeinen in de Levant. Een belangrijke oorzaak van de rijkdom van deze stad is de belangrijke rol die zij had in de karavaanhandel, die in de omgeving van Palmyra op grote schaal voorkwam. De antieke stad Palmyra staat al sinds de late zeventiende eeuw bekend om haar ruïnes en wordt samen met sites als Pompeï en Efeze als een van de grootste en rijkste Grieks-Romeinse vindplaatsen bestempeld.¹ Er is dan ook vanaf het begin van de zeventiende eeuw aandacht geweest voor de opgravingen, wat ervoor gezorgd heeft dat er de afgelopen eeuw haast continu onderzoek geweest is in deze antieke stad.

In december 2016 werd de antieke stad Palmyra voor de tweede keer ingenomen door de Islamitische Staat (IS).² De eerste keer was in maart 2015.³ Beide keren ging de inname van de stad gepaard met geweld en vernietigingen. IS had voordat het Palmyra innam al een geschiedenis van het vernietigen van cultureel erfgoed. Zo werden er in zowel Nineveh, Nimrud en Hartra al eerder standbeelden vernietigd.⁴ Khaled al Asaad, een Syrisch archeoloog die een lange tijd beheerder van de antieke stad was, werd in de zomer van 2015 door IS vermoord. Vermoedelijk gebeurde dit omdat hij niet wilde meewerken aan het vinden en vernietigen van antiek erfgoed.⁵ Tevens is het amfitheater van Palmyra de locatie geweest voor twee grootschalige executies, waarbij in totaal 37 personen om het leven kwamen.⁶

Waarom is IS zo geïnteresseerd in het innemen van deze antieke stad en het verwoesten van haar erfgoed? Deze vraag kent een zeer complex antwoord waarbij de doctrine van de groepering onderzocht moet worden. Dit zal echter niet de focus zijn van deze scriptie. In plaats daarvan zal dit onderzoek zich richten op hoe het Westen de afgelopen drie eeuwen naar de antieke stad heeft gekeken. Vanuit deze blik kunnen we zien welke elementen van de westerse beeldvorming over Palmyra ervoor zorgen dat de stad voor IS belangrijk is om te bezitten en openlijk te vernietigen,

¹ Paul Veyne, *Palmyra de onvervangbare stad* (2016), 11.

² 'Palmyra: IS retakes ancient Syrian city', *BBC news* (16 december 2016) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-38280283>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

³ 'Islamic State seizes Syria's ancient Palmyra', *BBC news* (21 mei 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32820857>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

⁴ Ömür Harmanşah, 'ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction in the Global Media', *Near Eastern Archaeology* 78:3 (2015), 171.

⁵ 'Syrian archaeologist 'killed in Palmyra' by IS militants', *BBC news* (19 augustus 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33984006>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

⁶ 'Islamic State 'murders 25 men in Palmyra'', *BBC news* (4 juli 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33397305>> [geraadpleegd op 13-06-2017]., 'Syria: Islamic State group 'kills 12' in Palmyra', *BBC news* (19 januari 2017) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-38678189>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

zonder hierbij uit naam van IS te spreken. Tevens geeft dit onderzoek een context waarbinnen de vernietigingen van IS kunnen worden geplaatst. De onderzoeksvraag luidt als volgt: welke elementen van de westerse beeldvorming vanaf 1750 betreffende Palmyra maken de stad voor IS zo belangrijk om te bezitten en openlijk te vernietigen?

Het gaat hierbij over het beeld van de antieke stad dat door westerlingen gecreëerd is. Met het Westen worden in de eerste instantie westerse wetenschappers en reizigers bedoeld. In de achttiende, negentiende en vroege twintigste eeuw zijn zij degenen die Palmyra bekend maken in Europa en Noord-Amerika. Later, vanaf ongeveer de jaren tachtig van de vorige eeuw wordt Palmyra een toeristische trekpleister voor het grote publiek. Op dat moment zit er een stabiele onafhankelijke Syrische regering die het toerisme promoot. Hoe deze regering omgaat met het erfgoed zal ook in het stuk aan bod komen. Dit is wellicht niet westerse beeldvorming te noemen maar is van te groot belang om niet in dit stuk mee te nemen. Beeldvorming is immers een dynamisch proces waarbij verschillende gedachtegangen elkaar beïnvloeden wanneer deze in contact met elkaar komen. Door de Syrische overheid niet te behandelen zou er een deel van dit proces missen. In deze periode worden reisgidsen belangrijker voor de beeldvorming van Palmyra. Ook werelderfgoed instantie UNESCO gaat een rol spelen. Sinds het ontstaan van politieke conflicten in Syrië vanaf 2011 worden westerse nieuwsverstrekkers bepalender voor het beeld dat heerst over de antieke stad.

Het beeld dat men van een stad als Palmyra heeft, is in al deze periodes aan verandering onderhevig. De aandacht voor de stad varieert ook. Dit alles speelt mee in het beeld dat momenteel gevormd wordt van Palmyra. Daarom is het nuttig te kijken naar de manier waarop er op verschillende momenten in de geschiedenis naar de stad gekeken wordt. Eerst zullen de grotere debatten die heersen over de vernietiging van cultureel erfgoed aan bod komen. Daarna zal er per tijdsperiode aandacht worden besteed aan op welke manier Palmyra gepresenteerd wordt. Ook wordt er dieper ingegaan op de context waarbinnen uitspraken over Palmyra gedaan zijn om op deze manier een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van hoe er in de loop der eeuwen naar Palmyra gekeken is.

Status quaestionis

Om dieper op de beeldvorming van Palmyra in te gaan moet op de eerste plaats gekeken worden naar wat er over de bredere thema's rondom dit onderwerp geschreven is. Ten eerste moeten we kijken naar de beeldvorming van Palmyra als erfgoed. Palmyra en andere sites in het Midden-Oosten zijn door westerse archeologen opgegraven. Het opgraven en tentoonstellen van cultureel erfgoed

heeft altijd een politieke lading.⁷ Archeologie in het Midden-Oosten is voor westerse wetenschappers en natievormers echter tweeledig geweest. Zo is het enerzijds een manier geweest voor het Westen om het zogenaamde niet-Westen te construeren zodat op deze manier de eigen westerse cultuur vorm gegeven kon worden. Anderzijds wordt het Midden-Oosten gezien als de bakermat van de civilisatie en wordt het gevonden erfgoed gezien als de basis waar ook de westerse beschaving op gebouwd is.⁸

Een term die vaak in theorieën over de politieke en culturele functie van erfgoed voorkomt, is de term identiteit. Omdat staten zich in de achttiende en voornamelijk negentiende eeuw gingen bezighouden met het creëren van een natiegevoel, spreekt men van oudsher meestal over een nationale identiteit.⁹ Volgens historicus Frans Grijzenhout laten westerse wetenschappers, in de context van de europeanisering en globalisering, dit nationale perspectief steeds meer los. Hierdoor spreekt men vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw steeds vaker dan voorheen over ofwel regionale, ofwel globale identiteit.¹⁰ Dit proces heeft zijn weerklank op de omgang met erfgoed dat voor deze verschillende identiteiten wordt ingezet. Zo wordt er tegenwoordig steeds vaker gesproken over de individuele identiteit van steden en gebieden. Dit is ook het geval bij Palmyra.

Identiteit

Wat is er geschreven over de identiteit van Palmyra? Wat voor beeld van deze antieke stad komt uit de historiografie naar boven? Over het algemeen wordt Palmyra neergezet als de welvarende handelsstad die haar bloeiperiode in de eerste tot derde eeuw na Christus kende.¹¹ In deze periode was de stad onderdeel van het Romeinse Rijk. De stad controleerde in die eeuwen de karavaanhandel tussen het Middellandse Zeegebied en de vruchtbare gebieden tussen de Eufraat en de Tigris. Omdat het een dusdanig belangrijk handelscentrum was, zijn er in Palmyra uitingen van verschillende culturen te zien.¹² Zowel Hellenistische, Romeinse, Aramese en Arabische invloeden zijn in de archeologische vondsten zichtbaar aanwezig.

⁷ Hierover is veel geschreven, zie onder andere: Eric Hobsbawm, *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1983)., Lynn Meskel, *Archaeology Under Fire; Nationalism, politics and heritage in the Eastern Mediterranean and Middle East* (London 1998)., Stephen L. Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Century* (Yale 2006)., Kozelsky Kohl, *Selective Remembrances: Archaeology in the Construction, Commemoration, and Consecration of National Pasts* (Chicago, 2008).

⁸ Meskel, *Archaeology Under Fire*, 3.

⁹ Frans Grijzenhout, 'Inleiding', in: Frans Grijzenhout (red.), *Erfgoed, de geschiedenis van een begrip* (Amsterdam, 2007), 12.

¹⁰ Grijzenhout, 'Inleiding', 13.

¹¹ Zach Zorich, 'Tallying the losses in Palmyra', *Science* 325 (Washington, 2016), 130.

¹² Veyne, *Palmyra de onvervangbare stad* (2016).

Ook tegenwoordig wordt Palmyra vaak gezien als een antieke stad met internationale handelsbetrekkingen en een internationale identiteit.¹³ Gawlikowski legt echter de nadruk op het regionale karakter van Palmyra in de oudheid.¹⁴ In Palmyra en in de omliggende gebieden werd bijvoorbeeld al eeuwenlang Aramees gesproken. Deze taal bleef dan ook de belangrijkste taal in de Levant tot de komst van de moslims in de zevende eeuw. Het Aramees wordt een internationale rol toebedeeld als handelstaal die door verschillende partijen (Romeinen, Grieken, Arabieren, Perzen) werd gesproken.¹⁵ Naast een eigen taal had dit gebied volgens Gawlikowski ook zijn eigen gebreken. Hoewel er in sommige gevallen over het regionale belang van Palmyra wordt geschreven, heeft men het vaker over het internationale karakter van Palmyra. Toen Palmyra in 1980 als een van de eerste locaties in het Midden-Oosten een plek kreeg op de werelderfgoedlijst van UNESCO werd dit internationale karakter nog eens bevestigd.

Negatief erfgoed

In welke mate speelt het begrip 'negatief erfgoed' een rol in de politieke en culturele realiteit in Syrië? Lynn Meskell geeft het begrip negatief erfgoed de volgende betekenis: '... a conflictual site that becomes the repository of negative memory in the collective imaginary'.¹⁶ Het is duidelijk dat Palmyra voor IS binnen deze betekenis van negatief erfgoed valt als ervanuit wordt gegaan hun eigen beeldvorming de dominante is. Meskell laat verder zien dat de vernietiging van erfgoed al een lange geschiedenis heeft. Als we de vernietigingen van IS willen koppelen aan eerdere gevallen waar men sprak van negatief erfgoed, dan is het noodzakelijk om te kijken naar de manier waarop vernietiging door westerse wetenschappers wordt beschreven. In de historiografie krijgt de vernietiging van cultureel erfgoed door IS veelal een tweeledige betekenis.

Het doel

Aan de ene kant hebben de vernietigingen vooral het doel de lokale identiteit te ontnemen.¹⁷ Door het vernietigen van lokaal erfgoed vernietigt IS de lokale geschiedenis die ten grondslag ligt aan het creëren van een eigen identiteit als Syriër. Volgens De Cesari heeft de eerdergenoemde Aramese identiteit van het antieke Syrië een grote rol gespeeld in de natievorming in Syrië op het moment dat Syrië een onafhankelijke staat wordt in 1946.¹⁸ Palmyra is daarin belangrijk aangezien dit een van de

¹³ Maxwell Miller, 'Syria: Land of Civilizations', *Near Eastern Archaeology* 64:3 (2001), 122-131.

¹⁴ Michal Gawlikowski, 'Palmyra as a trading centre', *Iraq*, 56 (Cambridge, 1994), 27-33.

¹⁵ Veyne, *Palmyra de onvervangbare stad*, 48.

¹⁶ Lynn Meskel, 'Negative heritage and past mastering in archaeology', *Anthropological Quarterly* 75:3 (2005), 558.

¹⁷ Harmanşah, 'ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction', 170-177.

¹⁸ Chiara De Cesari, 'Post-Colonial Ruins, Archaeologies and political violence and IS', *Anthropology Today* 31: 6 (2015), 21-29.

grootste archeologische sites van Syrië is. De Cesari stelt dat het antieke erfgoed een van de weinige elementen is die men in Syrië gemeenschappelijk heeft vanaf de oprichting van de onafhankelijke Syrische staat. Dit heeft ervoor gezorgd dat de Syrische overheid extra aandacht heeft besteed aan het scheppen van een narratief over de rol van bakermat van de beschaving die Syrië heeft gespeeld in de oudheid. Dit geeft De Cesari later in haar betoog ook als een reden voor IS om dit erfgoed aan te vallen en daarmee de huidige Syrische identiteit te ontwrichten.¹⁹ Hierdoor ontstaat voor IS de ruimte om een eigen proces van eenwording te starten. Men spreekt hier van ‘cultural cleansing’: het verdwijnen van culturele diversiteit.²⁰

Aan de andere kant zorgt de vernietiging van erfgoed voor internationale belangstelling. Deze belangstelling is voor IS van groot belang, aangezien het leidt tot de rekrutering van nieuwe strijders over de hele wereld. Ook kan IS op deze manier laten zien dat zij bereid is de westerse norm over erfgoed te ondermijnen.²¹ In de westerse media spreekt men schande van de vernietigingen en wordt IS vaak barbaars, iconoclastisch en middeleeuws genoemd. Dit staat volgens deze berichtgeving lijnrecht tegenover de beschaving.²² In de historiografie wordt er zichtbaar aandacht geschonken aan hoe het Westen zou moeten reageren op de vernielingen en wat IS ertoe dreef om dit zelf op beeld vast te leggen en te verspreiden.²³ De rol van de sociale media wordt hierbij in het bijzonder onderzocht. Via sociale media wordt het namelijk voor IS gemakkelijk om hun eigen, zeer bewust geconstrueerde, ‘nieuwsberichten’ naar buiten te brengen zonder dat de westerse media hiertussen kunnen komen. Er zijn echter buiten de bovengenoemde redenen geen andere redenen voor het in het nieuws brengen van Palmyra beschreven in de historiografische literatuur. Dit is opvallend, aangezien er door westerse wetenschappers wel heel veel wordt geschreven over de manier waarop er in het met de vernietigingen om zou moeten gaan.²⁴

¹⁹ De Cesari, ‘Post-Colonial Ruins’, 23.

²⁰ Verslag van de internationale conferentie: ‘Heritage and Cultural Diversity at Risk in Iraq and Syria’, UNESCO hoofdkwartier Parijs, 3 december 2014.

²¹ Harmanşah, ‘ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction’, 172.

²² De Cesari, ‘Post-Colonial Ruins’, 22.

²³ Bijvoorbeeld: Alexander A. Bauer, ‘Editorial; The Destruction of Heritage in Syria and Iraq and it’s implications’, *International Journal of Cultural Property* 22 (2015), 1-7., Akil N. Awan, ‘Jihadi ideology in the new-media environment’, In: Deol J Kazmi, *Contextualising Jihadi Thought* (London, 2012), 99–119., Claire Smith, ‘Social media and the destruction of World Heritage sites as global propaganda’, in: A. Castillo e.a., *Proceedings of II International Conference on Best Practices in World Heritage: People and Communities* (Balearen, 2015), 27-48., Christopher Jones, ‘What ISIS destroys, why, and why we must document it’, *Hyperallergic: Sensitive to Art and its Discontents* (2015).

²⁴ Bijvoorbeeld: Elly Harrowell, ‘Looking for the future in the rubble of Palmyra: Destruction, reconstruction and identity’, *Geoforum* 69 (2016), 80-83., Max Abrahms, ‘What terrorists really want. Terrorist motives and counterterrorism strategy’, *International Security* 32:4 (2008), 78–105., Ted Kaiser, ‘The future of Palmyrene studies’, *Journal of Roman Archaeology* 29 (2016), 924-932.

Opgravingsgeschiedenis en beeldvorming in de achttiende en negentiende eeuw

Palmyra werd in 1902 voor het eerst opgegraven door de professionele Duitse archeoloog Otto Puchstein.²⁵ Dit was echter niet het moment waarop Palmyra ontdekt werd. Veel westerlingen waren in de twee voorafgaande eeuwen namelijk al in contact gekomen met de antieke stad. In het midden van de woestijn stonden de ruïnes van de antieke stad zoals ze daar al eeuwen hadden gestaan. Omdat er al zoveel zichtbaar was zonder dat men eerst moest gaan opgraven, is het logisch dat er in de achttiende en negentiende eeuw al een groot aantal mensen was dat zich aangetrokken voelde tot deze stad. Rijke westerlingen zagen een reis naar antieke ruïnes als een vorm van educatie. Deze interesse kwam voornamelijk vanuit de klassieke literatuur tot stand.²⁶ Dit kunnen we terugzien in de geschriften van deze reizigers, bijvoorbeeld in het werk van Wood dat hij in 1753 schreef over Palmyra:

*'Circumstances of climate and situation, otherwise trivial, become interesting from that connection with great men, and great actions, which history and poetry have given them: The life of Miltiades or Leonidas could never be read with so much pleasure, as on the plains of Marathon or at the straits of Thermopylae; the Iliad has new beauties on the banks of the Scamander, and the Odyssey is most pleasing in the countries where Ulysses travelled and Homer sung. The particular pleasure, it is true, which an imagination warmed upon the spot receives from those scenes of heroic actions, the traveller only can feel, nor is it to be communicated by description.'*²⁷

In 1750 vertrok Wood met twee andere jonge geleerden naar het Midden-Oosten om een rondreis te maken. Een dergelijke reis was echter niet zonder risico. Een van zijn reisgenoten stierf dan ook gedurende de tocht.²⁸

Toen zij van hun tocht terugkeerden schreven zij diverse verslagen van hun reis. Het werk van Wood was een van de eerste die over Palmyra geschreven werd. In zijn 'Ruins of Palmyra, otherwise Tadmor, in the Desert' beschrijft hij de antieke stad, laat hij een aantal inscripties zien en geeft hij een beknopte beschrijving van de geschiedenis van de antieke stad.²⁹ Het werk eindigt met meer dan vijftig tekeningen van klassieke architectuur die Wood en zijn reisgenoten gedurende hun reis tegen waren gekomen. Deze tekeningen zijn later zeer invloedrijk geweest in de herleving van de

²⁵ Richard Stoneman, *Palmyra and Its Empire: Zenobia's Revolt against Rome* (Londen, 1995), 12.

²⁶ Dyson, *In Pursuit of Ancient Past*, 1.

²⁷ Robert Wood, *The Ruins of Palmyra otherwise Tadmor in the Desert* (Londen, 1753), 3.

²⁸ Wood, *The Ruins of Palmyra*, 18.

²⁹ *Ibidem*, 1-15.

klassieke architectuur in West-Europa.³⁰ Het maken van schilderijen en tekeningen van antiek erfgoed was in deze periode al zeer populair. Zo bestelde de toenmalige burgemeester van Deventer, Gisbert Cuper, al in 1694 een vier meter lang schilderij van Palmyra.³¹

De ontvangst van Woods werk in Europa zorgde niet alleen voor het ervaren van de klassieke architectuur, maar het zorgde er ook voor dat er hernieuwde aandacht voor de mythische koningin Zenobia kwam. In de achttiende eeuw zijn verschillende toneelstukken geschreven met haar in de hoofdrol. Koningin Zenobia leidde in 272 na Christus een opstand tegen de Romeinse overheersing in een poging om een rijk te creëren met Palmyra als middelpunt. Zenobia wordt in de verhalen over haar heerschappij vaak vergeleken met andere machtige vrouwen uit de oudheid, zoals Cleopatra. Daarnaast wordt ze vanzelfsprekend met Palmyra geassocieerd. De verhalen omtrent de oorlogszuchtige koningin hebben zeker meegespeeld in de bewondering van Palmyra door schrijvers in latere tijden.³²

In zijn beschrijving van de geschiedenis van de stad koppelt Wood de stad in eerste instantie aan koning Salomon. Die zou volgens het Oude Testament de stad hebben opgericht. Hij geeft wel aan dat er waarschijnlijk niets meer te vinden is van deze periode in de stad en legt de bloeiperiode van de stad een stuk later in de geschiedenis. Palmyra zou volgens Wood lange tijd autonomie hebben gekend, totdat de opstand van voorgenoemde Zenobia de stad ten onder deed gaan.³³ Volgens Wood kon de stad lange tijd autonoom blijven omdat de stad zich op een strategische locatie bevond:

*'Palmyra is remarkable for situation, a rich soil and pleasant streams; it is surrounded on all sides by a vast sandy desert, which totally separates it from the rest of the world, and has preserved its independence between their two great empires of Rome and Parthia, whose first care when at war, is to engage it in their interest.'*³⁴

Het beeld van deze rijke, autonome stad in het midden van de woestijn heeft standgehouden in de loop van de geschiedenis. De combinatie van dit beeld met de grootse ruïnes zorgde voor grote verwondering onder de achttiende en negentiende-eeuwse reiziger. Het is vooral deze verwondering voor de antieke stad die in 1791 de Fransman Volney ertoe bewoog een boek te schrijven. In zijn 'The

³⁰ Giovanna Ceserani, 'British Travelers in Eighteenth-Century Italy: The Grand Tour and the Profession of Architecture', *The American Historical Review* (2017), 425-450.

³¹ Gezicht op de ruïnes van Palmyra (1694), olieverf op doek (86x420 cm), nu in het bezit van het Allard Pierson Museum; inventarisnummer: 000.049.

³² Informatie uit deze paragraaf over Zenobia in de oudheid en in de moderne tijden zie Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 197-200.

³³ Wood, *The Ruins of Palmyra*, 2-4.

³⁴ Wood, *The Ruins of Palmyra* 10.

Ruins, or Meditations on the Revolutions of Empires' laat hij het geen geheim zijn dat hij overweldigd is door de schoonheid van de ruïnes:

*'I was suddenly struck with a scene of the most stupendous ruins - a countless multitude of superb columns, stretching in avenues beyond the reach of sight. Among them were magnificent edifices, some entire, others in ruins; the earth everywhere strewed with fragments of cornices, capitals, shafts, entablatures, pilasters, all of white marble, and of the most exquisite workmanship. After a walk of three-quarters of an hour along these ruins, I entered the enclosure of a vast edifice, formerly a temple dedicated to the Sun; and accepting the hospitality of some poor Arabian peasants, who had built their hovels on the area of the temple, I determined to devote some days to contemplate at leisure the beauty of these stupendous ruins.'*³⁵

Invloeden van de romantiek zijn duidelijk zichtbaar in het werk van Volney en deze zijn ook de drijfveer van vele studies en geschriften over Palmyra. Een antieke, volledig vervallen stad met een grootse geschiedenis past binnen de kaders van de romantische stroming.³⁶ De tekst van Volney bevat duidelijke romantische elementen:

*'And now behold what remains of this powerful city: a miserable skeleton! What of its vast domination: a doubtful and obscure remembrance! To the noisy concourse which thronged under these porticoes, succeeds the solitude of death. The silence of the grave is substituted for the busy hum of public places; the affluence of a commercial city is changed into wretched poverty; the palaces of kings have become a den of wild beasts; flocks repose in the area of temples, and savage reptiles inhabit the sanctuary of the gods. Ah! how has so much glory been eclipsed? How have so many labors been annihilated? Do thus perish then the works of men--thus vanish empires and nations?'*³⁷

Deze manier van schrijven over oudheden is typerend voor de achttiende en vroege negentiende eeuw. De stad wordt opgehemeld en tot op zeker hoogte gemystificeerd. In deze tijd begint de geschiedwetenschap zich te ontwikkelen en is de lijn tussen proza en wetenschappelijke literatuur nog niet scherp getrokken. Desalniettemin is het sentiment dat in dit soort werken te vinden is

³⁵ Constantin Francois de Volney, *The Ruins, or Meditations on the Revolutions of Empires* (New York, 1853), 4. vertaling van: Constantin Francois de Volney, *Les Ruines, ou méditations sur les révolutions des empires* (Parijs, 1791).

³⁶ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 12. Voor meer informatie over de relatie tussen de romantiek en ruïnes zie: Theodore Ziolkowski, 'Ruminations on Ruins: Classical versus Romantic', *The German Quarterly* 89:3 (Princeton 2016)., Thomas McFarland, *Romanticism and the Forms of Ruin: Wordsworth, Coleridge, and Modalities of Fragmentation* (Princeton, 1981).

³⁷ Volney, *The Ruins*, 6.

belangrijk geweest in het beeld dat men van Palmyra heeft, zelfs in de wetenschappelijke literatuur. Door deze teksten en afbeeldingen is Palmyra geïntroduceerd in Europa.

De reizen van zowel Wood als Volney zijn voorbeelden van het achttiende-eeuwse fenomeen van de Grand Tour. De Grand Tour is een veel bestudeerd fenomeen.³⁸ In het begin van de achttiende eeuw begonnen westerse, rijke jongemannen met het reizen naar de antieke wereld. Deze reizen duurden vaak een aantal jaar waarbij meerdere landen werden bezocht. Italië was het meest aangedane land en het antieke Rome was vaak het hoogtepunt van de reis. Sommige reizen gingen echter ook langs gebieden in Syrië en Egypte.³⁹ Het doel van de reis was om zoveel mogelijk bekende gebouwen, privécollecties en archeologische sites aan te doen. Ook was het heel normaal om wat oudheden mee terug naar huis te nemen. De Grand Tour werd al snel populair in heel West-Europa, totdat de Franse Revolutie en de Napoleontische oorlogen het aantal reizen aan het eind van de achttiende eeuw deed afnemen.

De opkomende verlichtingsidealen speelden bij de opkomst van de Grand Tour een grote rol. Verlichte denkers streefden naar een directere band met het antieke verleden en probeerden daarbij de invloed van de Reformatie en contrareformatie te beperken.⁴⁰ Ook kreeg men oog voor fysiek erfgoed, hoewel men nog steeds vaak de klassieke teksten als uitgangspunt nam. Er begon een kunsthandel te ontstaan waarin niet alleen oudheden zelf, maar ook tekeningen en schilderijen van oudheden werden verhandeld. Dit alles zorgde ervoor dat de drang naar het reizen naar antieke locaties steeds groter werd. Omdat de grootschalige religieuze oorlogen en successieoorlogen die de zeventiende eeuw domineerden allen ten einde kwamen, was het maken van verre reizen tevens veiliger en goedkoper geworden.

Het werd van de reizigers verwacht om volwassen te worden tijdens de reis en daardoor klaar te zijn om een eigen carrière te starten bij terugkomst. De vele gevaren die gedurende de reis getrotseerd moesten worden zouden hieraan bijdragen. Bovendien stimuleerde de reis het gevoel van exclusiviteit en welvaart aangezien deze reis enkel te betalen was door de elite.⁴¹ Dit waren echter niet de enige punten van aandacht; je zou door deel te nemen aan een Grand Tour namelijk

³⁸ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts.*, Jeremy Black, *The British abroad : the grand tour in the eighteenth century* (New York, 1992).

³⁹ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 5.

⁴⁰ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 2.

⁴¹ Sarah Goldsmith, 'Dogs, Servants and Masculinities: Writing about Danger on the Grand Tour', *Journal of Eighteenth-Century Studies* 40:3 (2017), 27.

ook je 'nationale' identiteit beter leren kennen.⁴² Er werd gedacht dat door antieke culturen te leren kennen men meer van de geschiedenis waarop de eigen nationale identiteit gebaseerd was begreep.

Hierin zien we een trend die de negentiende eeuw zou gaan domineren: de ontwikkeling van een nationale identiteit.⁴³ Er kwam er meer aandacht voor geschiedenis van verschillende volken. Wat maakt een Duitser een Duitser en een Fransman een Fransman? Het antwoord op deze vraag dacht men voornamelijk in het verleden te vinden. Men ging deze zoektocht toepassen binnen een imperialistische context waarin het bezitten van cultureel erfgoed werd gekoppeld aan het bezitten van een deel van de geschiedenis.⁴⁴

Mede omdat men zo overtuigd was van hun eigen superioriteit gingen westerse mogendheden steeds meer een rol spelen buiten Europa en Noord-Amerika. Daarbij was het zo dat de eigen natiestaat een soort verplichting had om andere volken op te voeden. Door dit op deze manier te brengen ontstond er een contrast tussen de westerse natiestaat en de periferie, wat de kracht van de natiestaat nog eens benadrukte. Met dit nationale perspectief in het achterhoofd is het niet vreemd dat bijvoorbeeld het werk van Volney in de negentiende eeuw een Engelse vertaling kreeg. In de jaren na de Napoleontische oorlogen neemt het aantal reisverslagen naar Palmyra af. Dit heeft wellicht te maken met de toenemende kritiek van Europeanen op het Ottomaanse Rijk gedurende de Griekse onafhankelijkheidsoorlog.⁴⁵ Het feit dat de Ottomanen op een wrede manier omgingen met de opstandelingen en niet voorzichtig waren met oudheden zoals de Akropolis zou Europeanen weerhouden kunnen hebben van het reizen naar Ottomaanse gebieden. In deze periode kwam tevens de focus van archeologen en reizigers in het Midden-Oosten veelal op het zoeken naar Bijbelse artefacten te liggen. Hierdoor was er maar beperkte aandacht voor sites in Syrië zoals Palmyra.⁴⁶

Nadat de Fransen in 1860 een grootschalige militaire interventie hadden gepleegd in Syrië, trok een grote groep wetenschappers onder leiding van Ernest Renan door Syrië.⁴⁷ Zij gingen op zoek naar oudheden waaruit het Franse volk was gegroeid. Door de impuls van het kolonialisme na de Franse interventie van 1860 ontstaat er een nieuwe vorm van populaire reisliteratuur.⁴⁸ Een goed

⁴² Lotte Jensen, *The Roots of Nationalism: National Identity Formation in Early Modern Europe 1600-1815*, (Amsterdam, 2016), 227.

⁴³ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 20.

⁴⁴ Zainab Bahrani, *Scramble for the Past, A Story of Archaeology in the Ottoman Empire, 1753-1914*, (Istanbul, 2011), 16.

⁴⁵ Bahrani, *Scramble for the Past*, 301.

⁴⁶ David Dean Commins, *Historical Dictionary of Syria* (Lanham, 2013), 40.

⁴⁷ Commins, *Historical Dictionary of Syria*, 40.

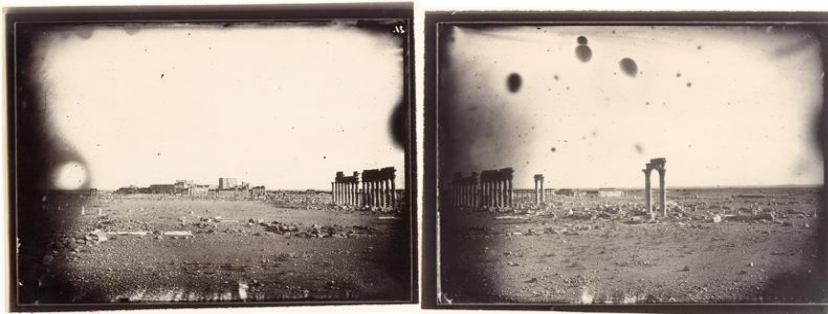
⁴⁸ The Getty Research Institute, '19th-Century Travel'

<http://www.getty.edu/research/exhibitions_events/exhibitions/palmyra/rediscovery.html> [geraadpleegd op 05-06-2017].

voorbeeld hiervan is het werk van Emily Anne Smythe, ofwel Viscountess Strangford, uit 1862.⁴⁹ Net als het werk van Volney verheerlijkt het werk van Strangford het antieke op een haast poëtische wijze:

*'I was once asked whether Palmyra was "not a broken-down old thing in a style of slovenly decadence". It is true its style is neither pure nor severe: nothing over which the lavish hand of hasty and Imperial Rome has passed is ever so: but, Tadmor [Palmyra] is free from all the vulgarity of real decadence; it is so entirely irregular as to be sometimes fantastic; the designs are overflowing with richness and fancy, but it is never heavy: it is free, independent, bizarre, but never ungraceful; grand indeed, though hardly sublime, it is almost always bewitchingly beautiful.'*⁵⁰

Het romantische beeld van Palmyra als antieke stad die een unieke schoonheid bezit blijft in deze tekst bestaan. Het is ook in deze periode dat de eerste foto's van de ruïnes werden geschoten door de Fransman Louis Vignes.

Tweedelig panorama van de zuilenrij in Palmyra, (Louis Vignes, 1864) Albumen print. 8.8 x 11.4 in. (22.5 x 29 cm), The Getty Research Institute, 2015.R.15.

In de jaren die volgden werd Palmyra regelmatig door reizigers aangedaan. Dit valt af te lezen aan het feit dat de Duitse wereldreiziger Karl Baedeker in 1876 een nieuw deel in zijn reeks reisgidsen publiceerde waarin hij reizen naar Palestina en Syrië besprak.⁵¹ Palmyra wordt in dit werk ook uitgebreid besproken; zowel de reis als de ruïnes zelf worden behandeld.⁵² Baedeker geeft aan dat het pas een aantal jaar veilig is om de reis naar Palmyra te maken, aangezien de Turken pas rond 1870 de Bedoeïenenstammen in de omgeving onder controle hadden.⁵³ Dit kan een van de oorzaken

⁴⁹ Emily Anne Smythe (Viscountess Strangford), *Egyptian sepulchres and Syrian shrines, including a visit to Palmyra*, (London, 1862).

⁵⁰ Smythe, *Egyptian sepulchres and Syrian shrines*, 239-240.

⁵¹ Karl Baedeker, *Palestine and Syria, handbook for travellers*, (Leipzig, 1876).

⁵² Baedeker, *Palestine and Syria*, 517-532.

⁵³ Ibidem, 517.

zijn geweest van het geringe aantal reisverslagen dat in de voorgaande jaren over Palmyra geschreven is.

De lezer krijgt in de reisgids een soort rondleiding door de antieke stad voorgeschoteld. Hierbij krijgt hij onder andere een beeld van de manier waarop de lokale bevolking reageert op toeristen, of wie de beste gidsen in de omgeving zijn. Ook worden een aantal afbeeldingen en een kaart van Palmyra gepresenteerd. In dat opzicht lijkt de reisgids van Baedeker zeer op hedendaagse reisgidsen. De tekst speelt wel met romantisch gedachtegoed: hij neemt de lezer bij de hand en probeert hem mee te nemen naar een groots verleden alsof men er doorheen loopt. Paragrafen worden afgesloten met zinnen als: *'...a retrospective glance should now be taken at the colonnades we have just traversed, in order from this side also to obtain an idea of the ancient magnificence of the street.'*⁵⁴

Eerste opgravingen en onderzoeken in de eerste helft van de twintigste eeuw

De eerste opgraving van Palmyra vond in 1902 plaats door een Duits gezelschap geleid door Otto Puchstein.⁵⁵ In slechts 23 dagen legde Puchstein een deel van de stad bloot en maakte hij tekeningen van de site.⁵⁶ Het is duidelijk dat het doen van opgravingen in Palmyra eenvoudig was. Puchstein hoefde niet vaak te graven. Wanneer dit wel het geval was leek dat niet moeilijk te zijn geweest, gezien het feit dat hij in deze korte periode toch over een groot aantal archeologische resten heeft geschreven. Zo heeft hij onder andere het theater, de tempel van Bel, de zuilenrij van Diocletianus en een vroegchristelijke basilica kunnen onderzoeken.⁵⁷

De opgraving was een onderdeel van een reis die het Duitse gezelschap maakte door de Levant, een gebied dat toen nog onder Ottomaans gezag viel. Onder andere Homs en het Qasr el Kheir werden in dezelfde expeditie bezocht. Opvallend is dat zich in het Duitse gezelschap een groot aantal architecten bevond. Puchstein was zelf ook geïnteresseerd in architectuur. Het grootste gedeelte van wat hij over Palmyra schrijft gaat over de architectuur van de antieke stad. Hierin is terug te zien dat de klassieke architectuur een belangrijke plek had in het bestuderen van de oudheid. Dit komt overeenkomst met de grote rol die klassieke architectuur volgens Wood speelde in

⁵⁴ Ibidem, 530.

⁵⁵ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 12.

⁵⁶ Theodor Wiegand, *Palmyra – Ergebnisse der Expeditionen von 1902 und 1917* (Berlijn, 1932), 1.

⁵⁷ Wiegand, *Palmyra – Ergebnisse der Expeditionen*, 1.

de achttiende eeuw. De bouwkunst van Palmyra lijkt zeer invloedrijk te zijn geweest voor de neoclassicistische architectuur die in die periode nog steeds populair was.⁵⁸

Het is niet verwonderlijk dat de eerste wetenschappers die opgravingen verrichtten in Palmyra Duitsers waren. Duitse archeologen hadden namelijk al langere tijd in Ottomaans gebied opgravingen uitgevoerd. De bekendste voorbeelden daarvan zijn de opgravingen van Pergamon en Troje aan de westkust van Anatolië.⁵⁹ Deze zijn beide uitgevoerd door Duitse archeologen, respectievelijk Carl Humann en Heinrich Schliemann. Het Ottomaanse Rijk worstelde met de toename van opgravingen door westerse mogendheden die vaak veel van het gevonden materiaal verscheepten naar Europa. Aan de ene kant interesseerden een groot deel van de samenleving zich niet voor het erfgoed. Aan de andere kant probeerden de Turken zich steeds meer te spiegelen aan het Westen en het behouden en tentoonspreiden van cultureel erfgoed hoorde hier ook bij.⁶⁰ Bovendien droegen de verschepingen van oudheden vanuit Ottomaans grondgebied bij aan het slechte imago van het Ottomaanse Rijk, dat in die periode steeds meer als een achterlopend, afbrokkelend rijk werd gezien.⁶¹

De Ottomaanse gezaghebbers probeerden in de twintigste eeuw steeds meer grip te krijgen op de Westerse interesse in archeologie en legden de Westerse archeologen vaak strenge restricties op. Zo mochten niet alle archeologen zomaar onderzoek gaan doen op Ottomaans grondgebied. Deze restricties vielen echter grotendeels weg toen de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) uitbrak.⁶² De Ottomanen vochten aan de kant van de Centralen en Duitse soldaten werden gestationeerd in Ottomaanse gebieden. Er werden veel onderzoekers naar Ottomaanse gebieden gestuurd voor onderzoeken met een militair doeleinde, zoals het in kaart brengen van gebieden en het vinden van water in droge gebieden.

Archeologisch onderzoek werd echter ook gestimuleerd door de Duitse militairen. Duitse soldaten die interesse hadden in het Midden-Oosten vonden vaak extra tijd om bepaalde onderzoeken voort te zetten. Sterker nog, er werd een speciale dienst in het leven geroepen die zich bezig ging houden met monumentaal erfgoed en opgravingen: het 'Deutsch-Türkisches Denkmalschutzkommando'. Onder leiding van professor Theodor Wiegand konden veel Duitse archeologen onder uitstekende omstandigheden en zonder restricties aan de slag. Zij ontvingen in sommige gevallen zelfs nog extra hulp van ingenieurs. Er werden voor het eerst luchtfoto's genomen

⁵⁸ Darren Dean en Sarah Butler, *Nationalism and Architecture*, (Routledge, 2016).

⁵⁹ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 145.

⁶⁰ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 145.

⁶¹ Ibidem, 145-146.

⁶² Oliver Stein, *German Soldiers and the Scientific Investigation of the Ottoman Empire, 1914-1918* <<http://www.mwme.eu/essays/index.html>> [geraadpleegd op 22-5-2017], 1.

van verschillende sites in de Levant, geschoten vanuit Duitse militaire vliegtuigen. Het feit dat al deze onderzoeken gefinancierd en geïnitieerd werden door het Duitse leger toont aan dat Duitse archeologen een goede band hadden met het leger. Daarnaast toont het, veel belangrijker nog, dat archeologisch onderzoek de moeite waard was in tijden van oorlog om op die manier het nationale prestige van Duitsland te doen toenemen.⁶³

Tussen 1 en 28 april 1917 werd er onder leiding van Theodor Wiegand namens het Deutsch-Türkisches Denkmalschutzkommando een onderzoek in Palmyra opgezet. Ook bij dit onderzoek vervulden architecten een belangrijke rol. Wiegand was een vooraanstaande Duitse archeoloog die aan het hoofd stond van het departement van oudheden in het Berlijnse museum. Hij heeft daarbij onder andere veel betekend voor het Pergamonmuseum.⁶⁴ Wiegand presenteerde de resultaten van zijn onderzoek en dat van zijn landgenoot Puchstein respectievelijk vijftien en dertig jaar later in het boek 'Palmyra – Ergebnisse der Expeditionen von 1902 und 1917' in 1932. In dit werk verzamelde Wiegand alle geschreven stukken die in beide expedities door alle deelnemers geschreven zijn.

De Centralen verloren de oorlog waardoor het Deutsch-Türkisches Denkmalschutzkommando ook tot een einde kwam. Omdat de Ottomanen de oorlog verloren hadden werd de internationale druk groter om archeologen toe te laten in hun gebieden.⁶⁵ In de jaren na de oorlog kregen de Turken de controle over de gebieden in de Levant niet terug. In 1923 werden vervolgens de Syrische en Libanese mandaten opgericht.⁶⁶ Onder leiding van de Fransen zouden Syrië en Libanon zichzelf moeten gaan ontwikkelen tot onafhankelijke staten.

Dit Franse Mandaat (1923-1946) zorgde er tevens voor dat er een instelling werd opgericht die zich bezig ging houden met het beheren van oudheden.⁶⁷ Deze instelling begeleidde verschillende onderzoeken die in Syrië en Libanon werden gedaan en zorgde voor modernisering en herindeling van verschillende musea in de regio.⁶⁸ De Franse archeoloog Henri Seyrig zorgde voor het voortzetten van het onderzoek in Palmyra onder Frans bestuur.⁶⁹ Het is ook in deze periode geweest dat het dorpje dat zich toentertijd rondom de ruïnes had gevormd op aandringen van de Franse instelling werd verplaatst (1929-1932) om plaats te maken voor nieuwe opgravingen.⁷⁰

⁶³ Oliver Stein, *German Soldiers*, 1-2.

⁶⁴ Dyson, *In Pursuit of Ancient*, 145.

⁶⁵ Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts*, 147.

⁶⁶ 'French Mandate for Syria and the Lebanon', *The American Journal of International Law* 17:3 (1923), 177-182.

⁶⁷ Commins, *Historical Dictionary of Syria*, 40.

⁶⁸ Jane Lydon, *Handbook of Postcolonial Archaeology* (Routledge, 2010).

⁶⁹ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 12.

⁷⁰ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 12.

Henri Seyrig bleef tot ver nadat het Franse Mandaat in 1946 werd opgeheven schrijven over Palmyra en oudheden in Syrië.⁷¹ Hij werkte jaren aan een groot overzicht van verschillende belangrijke oudheden in Syrië. In zijn werken concentreerde hij zich onder andere vaak op de enorme tempel van Bel, die symbool stond voor de speciale mengcultuur die zich in Palmyra ontwikkelde in de oudheid.⁷² Uit deze werken komt naar voren dat Seyrig aan Palmyra een speciale plek toeschreef als verbinder van oosterse en westerse culturen.

Tijdens het Franse Mandaat werd ook een wetenschappelijk tijdschrift opgericht dat zich voornamelijk bezighield met de opgravingen in Syrië.⁷³ Dit tijdschrift werd dan ook heel toepasselijk 'Syria' genoemd en is tot 2011 blijven publiceren.

Palmyra en de Syrische staat vanaf de Tweede Wereldoorlog

Met de Tweede Wereldoorlog als katalysator kwam er vaart achter de dekolonisatie van de wereld. De mandaten werden opgeheven en Syrië werd in 1946 een onafhankelijke staat.⁷⁴ Na de oorlog kwam archeologisch onderzoek in samenwerking met de nieuwe autoriteiten weer langzaam op gang. UNESCO kwam in 1954 voor het eerst kijken in Palmyra.⁷⁵ In datzelfde jaar organiseerden zij in samenwerking met Zwitserse archeologen een grootschalige expeditie naar Palmyra die zich voornamelijk bezighield met onderzoek naar de tempel van Bel, een van de grootste bouwwerken die tot voorkort nog te zien was in Palmyra.

Hierna volgde een grootschalig onderzoek onder leiding van Poolse archeologen Michalowski en Gawlikowski tussen 1960 en 2011. Het Poolse team heeft het langst aan een stuk door opgravingen verricht in Palmyra. In deze periode publiceerden zij verschillende werken over Palmyra. Een groot deel van de Poolse publicaties richt zich specifiek op de verschillende tomben die in Palmyra te vinden zijn.⁷⁶ Ook werd er geschreven over de sociale en politieke realiteit van Palmyra.⁷⁷ Het was daarnaast ook het Poolse team die verschillende Christelijke kerken in Palmyra vond. Dit was

⁷¹ Onder andere; Henri Seyrig, 'Antiquités Syriennes', *Institut Francais du Proche-Orient* (1970), 85-120., Henri Seyrig 'Palmyra and the East', *The Journal of Roman Studies* 40 (1950), 1-7.

⁷² Henri Seyrig, 'Antiquités Syriennes, Le culte de Bel et de Baalsamin', *Syria* 14 :3 (1933).

⁷³ Danish Initiative for Syrian Cultural Heritage, 'Brief presentation of Syrian institutions in the fields of archaeology and heritage' <<http://hisd.tors.ku.dk/institutions/>> [geraadpleegd op 03-06-2017].

⁷⁴ Cyrus Schayegh, *The Routledge Handbook of the History of the Middle East Mandates*, (Routledge, 2015), 412.

⁷⁵ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 12.

⁷⁶ Bijvoorbeeld: Michel Gawlikowski, 'Inscriptions de Palmyre', *Syria* 48 (1917), 407-426.

⁷⁷ Bijvoorbeeld Kazimierz Michalowski, *Palmyra* (Warschau, 1968).

een nieuwe ontdekking omdat het aangaf dat Palmyra nog lange tijd bewoonbaar is gebleven in de late oudheid en middeleeuwen.

Meer en meer Syrische archeologen zoals A. Bounni, N. Saliby, O. Taha en Kh. As'ad gaan vanaf de jaren zestig namens de 'Syrian Archaeological Excavation Service' aan de slag in Palmyra.⁷⁸ Het is dan ook dat in deze periode het tijdschrift 'Les Annales Archéologique Arabes Syriennes' wordt opgericht door de Syrische autoriteiten.⁷⁹ De Syrische overheid probeert op deze manier meer grip te krijgen op de verschillende sites en onderzoeken die in de voorgaande jaren voornamelijk door Europese archeologen en tijdschriften werden gedomineerd.

Al deze ontwikkelingen op het gebied van archeologie en de publicatie van wetenschappelijke werken over Palmyra vallen binnen een grote context van de ontwikkeling van de Syrische staat. Deze ontwikkeling kent verschillende periodes. In eerste instantie was er de instabiliteit en de zoektocht naar een centrale macht in de jaren vijftig en zestig. Daarna volgde er een periode waarin het Ba'ath regime aan de macht kwam en zijn macht probeerde te consolideren in de jaren zeventig en tachtig. Dit werd tenslotte gevolgd door een proces van liberalisering en toenemende druk op de regering vanaf de jaren negentig.⁸⁰

De onafhankelijke Syrische staat heeft vanaf het begin af aan een conflict gehad met zijn eigen identiteit. De grenzen van de staat waren immers ten tijde van de imperiale overheersing getrokken en waren niet gebaseerd op etnische verschillen.⁸¹ Een groot deel van de bevolking voelde zich niet aangetrokken tot de Syrische staat maar stonden open voor het ontstaan van een Arabische superstaat waarin alle gebieden waar Arabieren woonden samengevoegd zouden worden. Dit verlangen werd panarabisme genoemd en was in de jaren vijftig en zestig een van de grootste stromingen in Zuidwest-Azië en Noord-Afrika.⁸² De stroming speelt vandaag de dag nog een grote rol in de politiek in het Midden-Oosten. De verdeeldheid onder de bevolking en het feit dat de staat nog nooit autonoom was geweest zorgden ervoor dat het in deze periode lastig was een stabiele regering te vormen in Syrië.⁸³

⁷⁸ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 13.

⁷⁹ Danish Initiative for Syrian Cultural Heritage, 'Brief presentation of Syrian institutions in the fields of archaeology and heritage' <<http://hisd.tors.ku.dk/institutions/>> [geraadpleegd op 03-06-2017].

⁸⁰ Raymond Hinnebusch, 'Modern Syrian Politics', *History Compass* 6:1 (Oxford, 2008), 263-285, alhier 263.

⁸¹ Hinnebusch, *Modern Syrian Politics*, 264.

⁸² Voor meer informatie over panarabisme in en rondom Syrië zie: Malik Muffi, *Sovereign Creations: Pan-Arabism and Political Order in Syria and Iraq* (New York, 1996).; Zeine N. Zeine, *The Struggle for Arab Independence* (Beirut, 1960).

⁸³ Voor meer informatie over deze periode zie: Patrick Seale, *The Struggle for Syria: A Study of Post-war Arab Politics, 1945-1958* (Yale, 1987)., Derek Hopwood, *Syria 1945-1986 (RLE Syria): Politics and Society* (Routledge, 2013).

De Ba'ath beweging was een beweging die streefde naar een eenheidsstaat voor Arabische volken. In Syrië pleegden zij in 1963 een coup met als doel een stabiele regering te vormen en toe te werken naar een grote Arabische superstaat.⁸⁴ Dit ideaal wisten zij nooit te bereiken en daardoor ging panarabisme een andere rol spelen in het Midden-Oosten. Verschillende regeringen die het panarabisme in eerste instantie nastreefde gingen met elkaar concurreren in plaats van samenwerken.⁸⁵ Welke staat representeerde de Arabische identiteit het beste en was de ware beschermer van de Arabieren.

In 1971 kwam Hafiz al-Assad aan de macht namens de Ba'ath partij. Het lukte deze partij als enige een stabiele machtspositie te verkrijgen. Tot zijn dood in 2000 was Assad president van Syrië.⁸⁶ Assad legitimeerde zijn machtspositie door te stellen dat hij zich inzette voor Arabische belangen en het beschermen van de Arabische identiteit, zonder dat hij directe plannen maakte om een Arabische staat op te richten.⁸⁷ Het is tegenstrijdig dat deze partij, die voortkwam uit een beweging om een Pan-Arabische staat op te richten, dit idee later gebruikt om zijn eigen machtspositie over Syrië te legitimeren en op deze manier van Syrië een centralere staat te kunnen maken.

Het panarabisme blijft gedurende de regeerperiode van Hafiz al-Assad een van de belangrijkste standpunten waarop het beleid gemaakt wordt. Zo wordt er door zowel de Syrische overheid als een groot deel van de Syrische bevolking naar Syrisch grondgebied gerefereerd als 'as al-Qutr al-'Arabi al-Suri', ofwel de Syrische regio (Qutr) binnen het Arabische grondgebied.⁸⁸ Hoewel dit soort retoriek het gemeenschapsgevoel van alle Arabieren versterkt, zorgde dit er ook voor dat het land niet een duidelijke Syrische identiteit heeft kunnen ontwikkelen.⁸⁹ Hierdoor bestaat er tot op de dag van vandaag een spanning tussen de Arabische en een distinctieve Syrische identiteit, waarin de Ba'ath regering altijd een stelling in heeft moeten nemen. Hoewel de Arabische identiteit het belangrijkste lijkt voor de regering heeft zij bij vlagen ook de Syrische identiteit gepromoot. Bijvoorbeeld als het gaat om cultureel erfgoed. Aangezien er in Syrië een groot aantal antieke archeologische sites zoals Palmyra te vinden zijn, werd de regering genoodzaakt dit verhaal een plek te geven. Dit was zeker het geval omdat zowel de nationale als internationale aandacht voor deze sites toenam gedurende de jaren zeventig en tachtig.⁹⁰ Dit waren tevens de jaren waarin de Ba'ath

⁸⁴ Hinnebusch, *Modern Syrian Politics*, 264.

⁸⁵ Hinnebusch, *Modern Syrian Politics*, 264.

⁸⁶ Voor meer informatie over Hafiz al-Assad zie: Patrick Seale, *Assad of Syria: The Struggle for the Middle East*, (London, 1988).

⁸⁷ Hinnebusch, *Modern Syrian Politics*, 264.

⁸⁸ Eyal Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism? National and State Identity in Syria', *Middle Eastern Studies* 42:2 (2006), 185.

⁸⁹ Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 186.

⁹⁰ *Ibidem*, 192.

partij haar machtspositie probeerde te consolideren.⁹¹ Om deze consolidatie te bewerkstelligen benadrukte de regering de Syrische identiteit. Dit deden ze middels het promoten van alle verschillende antieke sites en het ophemelen van deze sites als zijnde beeltenissen van de Syrische identiteit.⁹²

Historici zouden zeggen dat de regering in deze ook niet de kaart van het arabisme kan spelen aangezien een groot deel van deze sites weinig te maken hadden met de Arabische identiteit. De antieke sites hadden namelijk al ver voor de komst van de Arabieren hun bloeiperiode. Toch werd er geprobeerd deze vondsten uit de oudheid te koppelen aan de Arabieren, om op deze manier dit deel van de geschiedenis relevant te maken voor een samenleving die zich voornamelijk als Arabisch beschouwd. Zo wordt door het hoofd van het Syrische departement van oudheden en musea Ali al-Bahansawi in 1977 het volgende over de opgravingen in Elba gepubliceerd in een door de regering gesponsorde Syrische krant:

*'The findings of Ebla are important to the Syrians, as they are important to the Arabs themselves, because they constitute proof of the antiquity of the Arab nation and the depth of the roots of its culture. After all, this and other kingdoms that existed for almost more than 4,500 years were all Arab.'*⁹³

Ook Palmyra werd op deze manier benaderd door de regering. Er wordt een beeld gecreëerd waarin de geschiedenis van Palmyra relevant blijkt voor de Arabische identiteit en dus ook voor de Syrische identiteit. Een goed voorbeeld hiervan is een series artikelen die in 1992 in het nationalistische blad Sumar gepubliceerd werd.⁹⁴ Hierin worden koningin Zenobia van Palmyra en het korte rijk dat zij in de derde eeuw na Christus kortstondig wist op te bouwen, gezien als deel van een distinctieve Syrische geschiedenis. Sterker nog, er wordt een directe link gelegd tussen het arabisme en dit idee van een voorloper van de Syrische identiteit door te stellen dat de bevolking die toentertijd in het gebied rondom Palmyra leefde van Arabische origine waren.⁹⁵ In deze narratief is Syrisch Arabisch en Arabisch Syrisch. Het idee dat de Syrische bevolking toen al een Arabische achtergrond had haalde de schrijvers van Sumar uit een in 1874 geschreven werk van Ilyas Matar (1857-1910).⁹⁶ In dit werk schrijft hij als een van de eerste Syrische schrijvers (wel door westerlingen opgeleid) over de nationale geschiedenis van Syrië. Koningin Zenobia was al vanaf de negentiende eeuw bekend bij de

⁹¹ Hinnebusch, *Modern Syrian Politics*, 264.

⁹² Seale, *Assad of Syria*, 446-447.

⁹³ Overgenomen citaat uit Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 181. Orgineel uit: *Tishrin*, 20 September 1977.

⁹⁴ Zie *Sumar*, 31 Maart 1992.; *Sumar*, 15 Augustus 1992.

⁹⁵ Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 195.

⁹⁶ Ilyas Dib Matar, *al-'Uqud al-durriyya fi tarikh al-mamlaka al-Suriyya* (Beirut, 1874).

welvarende Syriër, waardoor dit betoog aansluiting vond bij dit deel van de bevolking.⁹⁷ De faam die de koningin bereikte met haar opstand laat een onbewuste drang naar een autonome Syrische staat zien die al eeuwen geleden voelbaar was.⁹⁸ Het ophemelen van een figuur uit de oudheid om de oorsprong van een nationale identiteit te verklaren is overigens een westers concept van nationalisme.⁹⁹

Toen in 2000 president Hafiz al-Assad stierf nam zijn zoon Bashar al-Assad zijn functie over. Veel geleerden keken met veel belangstelling naar de komst van de nieuwe president, hopen dat zijn beleid meer op het westen gericht zou zijn, waardoor er meer ruimte zou komen voor internationale samenwerking.¹⁰⁰ Bashar, die voornamelijk opgegroeid was in de beschutte omgeving van zijn vaders woning in Damascus, zette echter het beleid van zijn vader door en bleef inzetten op het arabisme.¹⁰¹

*'Many have tried in the past to destroy the Arab national perception by attempting to position it in confrontation with feelings of 'local patriotism' which ostensibly are contaminated by separatism. Some tried to position Arabism in confrontation with Islam (...) others even tried to turn Arabism into the equivalent of backwardness and isolationism (...) but none of this, of course, is correct.'*¹⁰²

Toch geeft Bashar, meer dan zijn vader, een plek aan de Syrische identiteit. Dit is te zien in toespraken die hij geeft over Syrisch erfgoed in de eerste jaren van zijn regeerperiode (2000-2002).¹⁰³ Hij spreekt van een Syrisch volk dat in de oudheid al tot grootse dingen in staat was. Hij impliceert hier dat er vanaf deze periode een soort continuïteit is geweest in Syrië. De Syrische identiteit bestond tot op zekere hoogte toen al en leeft door in het Syrië van nu. Ook geeft hij stevast een belangrijke plek aan de Romeinen die in Syrië hebben huisgehouden. Hij spreekt duidelijk van 'Syriërs' die niet overheerst werden door de Romeinen, maar die samenwerkten met de Romeinen. Met deze uitspraken in het achterhoofd is er een politieke lading aan Palmyra gegeven door Assad. Hij ziet Palmyra als een van de locaties waarop een Syrische identiteit leunt. Er wordt duidelijk gemaakt dat Syrië een geschiedenis heeft die verder gaat dan zijn oprichting na de ondergang van het Ottomaanse Rijk. Dit impliceert dat Palmyra ook symbool staat voor een Syrisch

⁹⁷ Edgar Y. Choueiri, 'Two histories of Syria and the demise of Syrian patriotism', *Middle Eastern Studies* 23:4 (1987), 500.

⁹⁸ Choueiri, 'Two histories of Syria', 500.

⁹⁹ Stoneman, *Palmyra and Its Empire*, 197.

¹⁰⁰ Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 179.

¹⁰¹ Eyal Zisser, 'Does Bashshar al-Assad Rule Syria', *Middle East Quarterly* 10:1 (2003), 15.

¹⁰² Overgenomen citaat uit Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 182. Origineel: Radio Damascus, 28 November 2002.

¹⁰³ Deze zijn terug te vinden in: Zisser, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism', 180-182.

gemeenschapsgevoel dat al eeuwenlang bestaat en op deze manier de autonomie van Syrië ondersteunt.

Palmyra als werelderfgoed en toeristische trekpleister

In 1980 kwam er een voorstel te liggen bij UNESCO om Palmyra op de werelderfgoedlijst te plaatsen. De redenen achter dit voorstel hebben bijgedragen aan de beeldvorming omtrent Palmyra. Er wordt bij deze nominatie voornamelijk ingezet op de unieke kunstuitingen die er te vinden zijn en de architectuur:

*'The reasons for the inclusion of site of Palmyra in the World Heritage List are evident, namely that it is a unique aesthetic achievement which has exerted a considerable influence on the posterior development of architectural style. Further, the grand colonnade constitutes a characteristic example of a type of structure which represents a major artistic development.'*¹⁰⁴

Deze zouden beiden een grote invloed hebben gehad op zowel de kunst als de architectuur in latere perioden. In de officiële nominatie wordt ook een rol gegeven aan achttiende-eeuwse auteurs:

*'The outstanding universal value of Palmyra has long been a recognized fact. In the 18th century, the voyage of Dawkins and Wood in 1753 and that of Volney in 1787 revealed, by the publications to which they gave rise, the splendour of the ruins of Palmyra, which exerted through these means a decisive influence on the evolution of neo-classic architecture and modern urbanization.'*¹⁰⁵

Door deze auteurs in het document te benoemen wordt het romantische beeld dat door deze auteurs gecreëerd is op een voorzichtige manier meegenomen in het hedendaagse beeld van de stad. Ook wordt er nogmaals nadruk gelegd op hoe de architectuur van Palmyra een rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de neoklassieke architectuur. Dit document gaat daarin nog verder door te stellen dat de ruïnes ook belangrijk zijn geweest voor de ontwikkeling van moderne urbanisatie. Zo wordt het feit dat er in Palmyra veel grote openbare publieke gebouwen te vinden zijn aangedragen om Palmyra te presenteren als voorloper van de moderne stad. Door Palmyra als voorbeeld te stellen voor moderne urbanisatie blijkt dat het comité dat dit voorstel in elkaar zette,

¹⁰⁴ Advisory body organisation for Palmyra, *International council on monuments and sites* (Parijs, 1980) <<http://whc.unesco.org/en/list/23/documents/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].

¹⁰⁵ Advisory body organisation for Palmyra, *International council on monuments and sites* (Parijs, 1980) <<http://whc.unesco.org/en/list/23/documents/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].

Palmyra ziet als erfgoed dat voor de hele wereld belangrijk is geweest, aangezien urbanisering een fenomeen is dat overal ter wereld zichtbaar is. Vanuit dit gedachtegoed is het te verantwoorden waarom deze site een plek moet krijgen op een werelderfgoedlijst. Het idee dat Palmyra specifiek Syrisch erfgoed zou kunnen zijn wordt dan ook niet in dit document benoemd. Er wordt echter wel ingezet op het idee dat er in het antieke Palmyra meerdere verschillende culturen samenkomen. Deze verschillende culturen zorgen voor het ontstaan van iets nieuws dat alleen in Palmyra te vinden is:

*'Palmyrian art, for which the great museums of the world now vie (important collections are found in Damascus, Copenhagen, Paris, Washington, etc.) unites the forms of Greco-Roman art with indigenous elements and Iranian influences in a strongly original style. Crossroads of several civilisations, here unique creations have come into existence, notably in the domain of funerary sculpture.'*¹⁰⁶

Ook vandaag de dag presenteert UNESCO de archeologische site op deze manier. Op de website van UNESCO staat de volgende beschrijving van Palmyra:

*'An oasis in the Syrian desert, north-east of Damascus, Palmyra contains the monumental ruins of a great city that was one of the most important cultural centres of the ancient world. From the 1st to the 2nd century, the art and architecture of Palmyra, standing at the crossroads of several civilizations, married Graeco-Roman techniques with local traditions and Persian influences. (...) Discovery of the ruined city by travellers in the 17th and 18th centuries resulted in its subsequent influence on architectural styles.'*¹⁰⁷

Het beeld van Palmyra dat naar voren komt uit de beschrijvingen van UNESCO lijkt in de afgelopen veertig jaar dus niet te zijn veranderd. De nadruk ligt hierin op de unieke architectuur en kunst die voorkomt door een combinatie van verschillende culturele kenmerken.

Naast de interesse van UNESCO heeft de opkomst van grootschalig toerisme ook een grote invloed gehad op de manier waarop er naar Palmyra gekeken wordt. Vanaf 1970 heeft het Assad regime langzaamaan het land opengesteld voor internationale investeringen.¹⁰⁸ Het is ook in deze periode dat het land de noodzakelijke infrastructuur aanlegt om massatoerisme te kunnen

¹⁰⁶ Advisory body organisation for Palmyra, *International council on monuments and sites* (Parijs, 1980) <<http://whc.unesco.org/en/list/23/documents/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].

¹⁰⁷ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 'Site of Palmyra' <<http://whc.unesco.org/en/list/23/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].

¹⁰⁸ Matthew Gray, 'Political Transformation, economic reform and tourism in Syria', in: Yiorgos Apostolopoulos, Philippos J. Loukissas en Lila Leontidou (red.), *Mediterranean Tourism: Facets of Socioeconomic Development and Cultural Change* (Routledge, 2001), 129-145, alhier 133.

opvangen.¹⁰⁹ Er zijn meerdere redenen op te noemen voor het feit dat de regering in deze periode meer aandacht begint te schenken aan toerisme.¹¹⁰ Ten eerste gaf het Hafiz al-Assad de kans om te laten zien hoe zijn heerschappij anders zou zijn dan die van zijn voorgangers. Zo liggen de toeristische sites door het hele land verspreid, veelal op het platteland of rondom kleine steden. Het economisch ontwikkelen van deze regio's is een van de belangrijkste doelen geweest van de Ba'ath partij. Ten tweede is het een politiek veilige optie. Er zijn maar weinig invloedrijke bestuurders die tegen de ontwikkeling van toerisme zijn. Daarnaast is het een eenvoudige manier om meer kapitaal aan te trekken en zorgen toeristen zelden voor politieke onrust. Nadat Syrië in 1986 getroffen wordt door een crisis voert de regering hervormingen door die leiden tot het verdubbelen van het aantal toeristen tussen 1986 en 1997.¹¹¹ De komst van Bashar al-Assad als nieuwe president in 2000 leidde tot een nieuwe impuls in de toerismesector. Er werden met name meer grootschalige evenementen georganiseerd om toeristen te trekken.¹¹²

Palmyra hoort vanaf de zeventiende eeuw al bij een van de meest aangedane sites in Syrië. Met de opkomst van massatoerisme aan het eind van de vorige eeuw wordt Palmyra echter op een andere manier benaderd dan in de zeventiende eeuw. Reisorganisaties moeten op een bepaalde manier toeristen zien te lokken naar deze gebieden. Vanaf de late jaren negentig stijgt de publicatie van het aantal reisgidsen over Syrië.¹¹³ De manier waarop Palmyra hierin wordt afgebeeld heeft het algemene beeld van Palmyra veranderd en is dus van belang om mee te nemen in dit onderzoek. Er zijn van de periode die hieraan voorafging ook een aantal reisgidsen te vinden. Dit zijn er echter maar weinig omdat het maken van verre reizen in deze periode nog niet zo populair was als dat het tegenwoordig is. Om deze reden is het interessanter om te kijken hoe Palmyra naar voren komt in de reisgidsen die zijn geschreven wanneer er voor deze gidsen een groter publiek was.

In de reisgidsen wordt in de eerste plaats vaak over praktische zaken geschreven zoals hoe men het beste kan reizen, waar bepaalde voorzieningen te vinden zijn en wat de gewoontes van de mensen in het gebied zijn. Daarnaast geven ze meestal een beknopte beschrijving van bepaalde toeristische plekken. Palmyra wordt in verschillende reisgidsen vaak op dezelfde manier

¹⁰⁹ Rami Daher, *Tourism in the Middle East: Continuity, Change, and Transformation* (Bristol, 2007), 106.

¹¹⁰ Deze redenen worden uitgebreid behandeld in: Gray, 'Political Transformation', 131-135.

¹¹¹ Gray, 'Political Transformation', 131

¹¹² Maria A. Kastrinou, *Power, Sect and State in Syria: The Politics of Marriage and Identity amongst the Druze* (2016) 143.

¹¹³ Onder andere: Damien Simonis, *Jordan and Syria* (1996)., David Winter, *Jordan, Syria and Lebanon Handbook* (1998)., Micheal Haag, *Syria and Lebanon* (1999)., Andrew Humphreys, *Syria* (1999)., Ross Burns, *Monuments of Syria* (2000)., Andrew Beattie, *The Rough Guide to Syria* (2001)., Scott C. Davis, *The Road from Damascus: A Journey Through Syria* (2002)., Shusha Guppy, *Three Journeys in the Levant* (2002).

afgeschilderd. Het belang van de stad in de karavaanhandel wordt veelal genoemd.¹¹⁴ Dit wordt dan over het algemeen in verband gebracht met de unieke positie van Palmyra als verbinder van verschillende culturen (oost en west). Het is opvallend dat voornamelijk de Romeinse geschiedenis van Palmyra wordt besproken. Over het algemeen wordt het verleden dat de stad heeft voor de komst van de Romeinen maar in een of twee zinnen besproken.

Koningin Zenobia is een veelbesproken onderwerp in de reisgidsen. 'The Rough Guide to Syria' heeft een interessante kijk op de Koningin:

'Zenobia is one of the most fascinating and controversial figures in the ancient history of Syria, a reputedly beautiful Arab queen who dared to defy the Romans, and whose strength and courage provide inspiration to sentiments of Arab and Syrian nationalism to this day.'

Het feit dat Zenobia gekoppeld wordt aan nationalisme zorgt ervoor dat de lezer het cultureel erfgoed zoals die in Palmyra te bezichtigen is in relatie gaat brengen met Syrisch of Arabisch nationalisme. Dit alles draagt eraan bij dat de lezer van deze reisgidsen Palmyra niet los gaat zien van een Syrische/Arabische identiteit. Het suggereert dat het rijk dat Zenobia korte tijd wist te creëren symbool zou kunnen staan voor Syrische of Arabische sentimenten.

Conflict in Syrië

Om antwoord te geven op de vraag hoe er in de afgelopen drie eeuwen naar Palmyra is gekeken dient ook kort gekeken te worden naar hoe de beeldvorming is veranderd sinds de conflicten in Syrië. Vanaf de opstand in Syrië in maart 2011 verkeert het land in grote politieke onrust en verdeeldheid.¹¹⁵ De opstand was in eerste instantie bedoeld als een vredelievende opstand, geïnspireerd door andere opstanden in andere Arabische landen in een periode die de Arabische Lente wordt genoemd. De opstand in Syrië liep echter al snel uit de hand en in april 2017 schatte de Verenigde Naties het aantal civiele doden boven de 300.000.¹¹⁶ Vanaf 2014 begint IS steeds meer op de voorgrond te treden in de chaos die door de strijdende partijen is gecreëerd. Op 3 december 2014 hield UNESCO een conferentie in Parijs met de titel: 'Heritage and Cultural Diversity at Risk in Iraq

¹¹⁴ Zoals in: Ross Burns, *Monuments of Syria: an historical guide* (1999) 163., Beattie, *The Rough Guide to Syria*, 284.

¹¹⁵ Lina Sinjab, 'Syria conflict: from peaceful protest to civil war' *BBC news* (13 maart 2013) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-21797661>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

¹¹⁶ 'Why is there a war in Syria?' *BBC news* (7 april 2017) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

and Syria'.¹¹⁷ Het doel van deze conferentie was om mensen bewust te maken van de gevaren rondom cultureel erfgoed die in deze regio heersten sinds de oorlog en toenemende invloed van IS. Tijdens de conferentie werd er voornamelijk gesproken over hoe de vernietigingen bijdragen aan het proces van 'cultural cleansing'.¹¹⁸

In deze periode kreeg IS steeds meer controle over Syrisch grondgebied en op 21 maart 2015 veroverden ze Palmyra.¹¹⁹ De inname van Palmyra en de vernietiging van cultureel erfgoed die hierop volgde heeft ervoor gezorgd dat Palmyra weer in belangstelling kwam te staan. Irena Bokova, directrice van UNESCO, sprak gelijk na de verovering van IS haar zorgen uit over het voortbestaan van de antieke site in een videoverklaring: *'it belongs to the whole of humanity and I think everyone today should be worried about what is happening.'*¹²⁰ Ze sprak over het belang van Palmyra voor de gehele wereldbevolking.

Door de grote aandacht van de internationale media en het feit dat UNESCO zich de afgelopen jaren vaak uitlaat over Palmyra lijkt het dat Palmyra steeds meer als werelderfgoed wordt gezien. Het internationale belang van de site komt sterker dan ooit naar voren. Palmyra wordt continu door UNESCO en de internationale media benoemd als een plek die belangrijk is geweest voor de gehele mensheid. Dit is vanuit UNESCO eenvoudig te verklaren, zij proberen immers mensen bewust te maken van de vernietigingen. Door Palmyra te presenteren als erfgoed voor de gehele wereldbevolking wordt het belang van de antieke site vergroot. Tevens creëert het een scherpere tegenstelling tussen IS en de rest van de wereldbevolking. Dit idee speelt tot op zekere hoogte in de kaart van IS. Door extra media-aandacht en het vergroten van de polarisatie kan IS zich sterker profileren als terroristische groepering.¹²¹ Er ontstaat een wisselwerking tussen westerse media (kranten, tijdschriften, websites) en het terrorisme van IS. De media voelt zich genoodzaakt aandacht te vestigen op terroristische daden terwijl deze daden zonder de aandacht van de media eigenlijk voor niks zouden zijn geweest.¹²² Palmyra is bij uitstek de plek om terroristische daden te plegen, omdat dit een plek is die op zichzelf al veel aandacht krijgt van de media. Bovendien kan IS het

¹¹⁷ Verslag van de internationale conferentie: 'Heritage and Cultural Diversity at Risk in Iraq and Syria', UNESCO hoofdkwartier Parijs, 3 december 2014.

¹¹⁸ Verslag van de internationale conferentie: 'Heritage and Cultural Diversity at Risk in Iraq and Syria', UNESCO hoofdkwartier Parijs, 3 december 2014.

¹¹⁹ 'Islamic State seizes Syria's ancient Palmyra' *BBC news* (21 mei 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32820857>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

¹²⁰ 'Islamic State seizes Syria's ancient Palmyra' *BBC news* (21 mei 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32820857>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

¹²¹ Smith, 'Social media and the destruction of World Heritage sites, 40.

¹²² Bauer, 'Editorial; The Destruction of Heritage, 2.

erfgoed geen plek geven en wordt het gezien als negatief erfgoed. Het erfgoed heeft voor IS dus geen enkele waarde.

Conclusie

Nu besproken is op welke manier en in welke context Palmyra in de loop van de eeuwen is bekeken, is het mogelijk om te kijken naar de aspecten van de beeldvorming omtrent Palmyra die het voor IS zo aantrekkelijk maken om het te bezitten en openlijk te vernietigen. In de achttiende en negentiende eeuw wordt Palmyra veelal verheerlijkt als rijke autonome stad met een grootse geschiedenis. De ruïnes worden tot op zekere hoogte gemystificeerd door de grootsheid en schoonheid ervan. Dit romantische beeld van de stad is in de teksten van de achttiende en negentiende -eeuwse schrijvers het sterkst, maar blijft doorleven tot de dag van vandaag. Het is een basis waarop latere interesse in de antieke stad gebouwd is en het heeft ervoor gezorgd dat Palmyra bekend is bij een groot publiek. Puur het feit dat de site een grote bekendheid geniet, maakt het voor IS al interessant om te bezitten en te vernietigen. Wanneer er iets gebeurt in Palmyra creëert dit grotere media-aandacht dan wanneer er iets gebeurt op een locatie die niet zo bekend is.

De architectuur van Palmyra is al vanaf de eerste tekeningen van Wood een van de belangrijkste redenen geweest waarom de site in Europa zo populair is geworden. De bouwkunst is model komen te staan voor de neoklassieke stroming die eeuwenlang populair is geweest in Europa en Noord-Amerika. Ook de Duitse opgravingsteams aan het begin van de twintigste eeuw besteedden veel aandacht aan de architectuur van Palmyra. Later geven zowel UNESCO als de gemiddelde reisgids het belang van de bouwkunst van Palmyra voor de westerse cultuur weer. De ruïnes staan volgens UNESCO zelfs symbool voor moderne urbanisatie. Op deze manier krijgt Palmyra een internationaal karakter aangezien haar architectuur en stadsplanning symbool staan voor de ontwikkeling van de gehele westerse cultuur. Het feit dat het erfgoed volgens velen zo belangrijk is geweest voor de ontwikkeling van de westerse architectuur zou een van de redenen kunnen zijn geweest voor IS om dit erfgoed te vernietigen. IS kan zich op deze manier profileren als vernietiger van de westerse bouwkunst.

Naast dat Palmyra een belangrijke rol wordt toegeschreven als inspiratiebron voor westerse bouwkunst en urbanisatie wordt de site ook door de Syrische overheid ingezet als iets typisch Syrisch vanaf de komst van de Ba'ath partij. Hoewel het panarabisme de belangrijkste drijfveer was achter de partij, zet de partij voorzichtig in op het Syrische karakter van haar archeologische sites. Dit ging in het begin nogal onwennig waardoor de sites toch gepresenteerd werden als sites met een Arabisch

karakter. Bashar al-Assad laat vanaf 2000 toch langzaam het idee van dit Arabische karakter los en legt steeds vaker de nadruk op een Syrische identiteit. Palmyra is een van de sites waar volgens hem een vroege vorm van de Syrische identiteit te vinden is. Op deze manier is Palmyra door de Syrische regering ingezet om de positie van de staat te bevorderen. Ook in recente reisgidsen wordt de link tussen Palmyra en Syrisch nationalisme gelegd.

IS is uit op het ontwrichten van de bestaande structuren in Syrië om op deze manier plaatst te kunnen maken voor het ontwikkelen van hun eigen gedachtegoed. Door het erfgoed van Palmyra te vernietigen kan IS wellicht de basis van het Syrisch nationalisme aanvallen. Het zien van Palmyra als iets Syrisch kan op deze manier een van de drijfveren zijn waarop de vernietiging van de oude stad is gegrond.

Deze elementen komen uit bovenstaand onderzoek het sterkst naar voren. Het is echter niet zo dat IS met precies deze redenen in het achterhoofd Palmyra heeft bezet en vernietigd. Daarom moet men oppassen niet voor IS te gaan spreken. Wat wel duidelijk is is dat er hopelijk zo snel mogelijk een einde komt aan de conflicten in Syrië en de vernietiging van cultureel erfgoed.

Bibliografie

Literatuur

- Abrahms, Max, 'What terrorists really want. Terrorist motives and counterterrorism strategy', *International Security* 32:4 (2008), 78–105.
- Awan, Akil N., 'Jihadi ideology in the new-media environment', In: Deol J Kazmi, *Contextualising Jihadi Thought* (London, 2012), 99–119.
- Baedeker, Karl, *Palestine and Syria, handbook for travellers*, (Leipzig, 1876).
- Bahrani, Zainab, *Scramble for the Past, A Story of Archaeology in the Ottoman Empire, 1753-1914*, (Istanbul, 2011).
- Bauer, Alexander A., 'Editorial; The Destruction of Heritage in Syria and Iraq and it's implications', *International Journal of Cultural Property* 22 (2015) 1-7.
- Beattie, Andrew, *The Rough Guide to Syria* (2001).
- Black, Jeremy, *The British abroad : the grand tour in the eighteenth century* (New York, 1992).
- Burns, Ross, *Monuments of Syria* (2000).
- Ceserani, Giovanna, 'British Travelers in Eighteenth-Century Italy: The Grand Tour and the Profession of Architecture', *The American Historical Review* (2017), 425-450.
- Choueiri, Edgar Y., 'Two histories of Syria and the demise of Syrian patriotism', *Middle Eastern Studies* 23:4 (1987).
- Commins, David Dean, *Historical Dictionary of Syria* (Lanham, 2013).
- Daher, Rami, *Tourism in the Middle East: Continuity, Change, and Transformation* (Bristol, 2007).
- Davis, Scott C., *The Road from Damascus: A Journey Through Syria* (2002).
- De Cesari, Chiara, 'Post-Colonial Ruins, Archaeologies and political violence and IS', *Anthropology Today* 31: 6 (2015), 21-29.
- Dean, Darren en Sarah Butler, *Nationalism and Architecture*, (Routledge, 2016).
- Dyson, Stephen L., *In Pursuit of Ancient Pasts, A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Century* (Yale 2006).

'French Mandate for Syria and the Lebanon', *The American Journal of International Law* 17:3 (1923), 177-182.

Gawlikowski, Michal, 'Palmyra as a trading centre', *Iraq*, 56 (Cambridge, 1994), 27–33.

Goldsmith, Sarah, 'Dogs, Servants and Masculinities: Writing about Danger on the Grand Tour', *Journal of Eighteenth-Century Studies* 40:3 (2017).

Gray, Matthew, 'Political Transformation, economic reform and tourism in Syria', in: Yiorgos Apostolopoulos, Philippos J. Loukissas en Lila Leontidou (red.), *Mediterranean Tourism: Facets of Socioeconomic Development and Cultural Change* (Routledge, 2001), 129-145.

Grijzenhout, Frans, 'Inleiding', in: Frans Grijzenhout (red.), *Erfgoed, de geschiedenis van een begrip* (Amsterdam, 2007).

Guppy, Shusha, *Three Journeys in the Levant* (2002).

Haag, Micheal, *Syria and Lebanon* (1999).

Harmanşah, Ömür, 'ISIS, Heritage, and the Spectacles of Destruction in the Global Media', *Near Eastern Archaeology* 78:3 (2015).

Harrowell, Elly, 'Looking for the future in the rubble of Palmyra: Destruction, reconstruction and identity', *Geoforum* 69 (2016), 80-83.

Verslag van de internationale conferentie: 'Heritage and Cultural Diversity at Risk in Iraq and Syria', UNESCO hoofdkwartier Parijs, 3 december 2014.

Hinnebusch, Raymond, 'Modern Syrian Politics', *History Compass* 6:1 (Oxford, 2008), 263-285.

Hobsbawm, Eric, *The Invention of Tradition* (Cambridge, 1983).

Hopwood, Derek, *Syria 1945-1986 (RLE Syria): Politics and Society* (Routledge, 2013).

Humphreys, Andrew, *Syria* (1999).

Jensen, Lotte, *The Roots of Nationalism: National Identity Formation in Early Modern Europe 1600-1815*, (Amsterdam, 2016).

Jones, Christopher, 'What ISIS destroys, why, and why we must document it', *Hyperallergic: Sensitive to Art and its Discontents* (2015).

Kaiser, Ted, 'The future of Palmyrene studies', *Journal of Roman Archaeology* 29 (2016), 924-932.

Kastrinou, Maria A., *Power, Sect and State in Syria: The Politics of Marriage and Identity amongst the Druze* (2016).

Kohl, Kozelsky, *Selective Remembrances: Archaeology in the Construction, Commemoration, and Consecration of National Pasts* (Chicago, 2008).

Lydon, Jane, *Handbook of Postcolonial Archaeology* (Routledge, 2010).

Matar, Ilyas Dib, *al-'Uqud al-durriyya fi tarikh al-mamlaka al-Suriyya* (Beirut, 1874).

McFarland, Thomas, *Romanticism and the Forms of Ruin: Wordsworth, Coleridge, and Modalities of Fragmentation* (Princeton, 1981).

Meskel, Lynn, *Archaeology Under Fire; Nationalism, politics and heritage in the Eastern Mediterranean and Middle East* (London 1998).

Meskel, Lynn, 'Negative heritage and past mastering in archaeology', *Anthropological Quarterly* 75:3 (2005).

Miller, Maxwell, 'Syria: Land of Civilizations', *Near Eastern Archaeology* 64:3 (2001), 122-131.

Muffi, Malik, *Sovereign Creations: Pan-Arabism and Political Order in Syria and Iraq* (New York, 1996).

Seale, Patrick, *The Struggle for Syria: A Study of Post-war Arab Politics, 1945-1958* (Yale, 1987).

Schayegh, Cyrus, *The Routledge Handbook of the History of the Middle East Mandates*, (Routledge, 2015).

Seyrig, Henri, 'Antiquités Syriennes', *Institut Francais du Proche-Orient* (1970), 85-120.

Seyrig, Henri, 'Antiquités Syriennes, Le culte de Bel et de Baalsamin', *Syria* 14:3 (1933).

Seyrig, Henri, 'Palmyra and the East', *The Journal of Roman Studies* 40 (1950), 1-7.

Smith, Claire, 'Social media and the destruction of World Heritage sites as global propaganda', in: A. Castillo e.a., *Proceedings of II International Conference on Best Practices in World Heritage: People and Communities* (Balearen, 2015), 27-48.

Simonis, Damien, *Jordan and Syria* (1996).

Smythe, Emily Anne Smythe (Viscountess Strangford), *Egyptian sepulchres and Syrian shrines, including a visit to Palmyra*, (London, 1862).

Stoneman, Richard, *Palmyra and Its Empire: Zenobia's Revolt against Rome* (Londen, 1995).

Veyne, Paul, *Palmyra de onvervangbare stad* (2016).

Volney, Constantin Francois de, *The Ruins, or Meditations on the Revolutions of Empires* (New York, 1853).

Wiegand, Theodor, *Palmyra – Ergebnisse der Expeditionen von 1902 und 1917* (Berlijn, 1932).

Winter, David, *Jordan, Syria and Lebanon Handbook* (1998).

Wood, Robert, *The Ruins of Palmyra otherwise Tadmor in the Desart* (Londen, 1753).

Zeine, Zeine N., *The Struggle for Arab Independence* (Beirut, 1960).

Ziolkowski, Theodore, 'Ruminations on Ruins: Classical versus Romantic', *The German Quarterly* 89:3 (Princeton 2016).

Zisser, Eyal, 'Who's Afraid of Syrian Nationalism? National and State Identity in Syria', *Middle Eastern Studies* 42:2 (2006).

Zorich, Zach, 'Tallying the losses in Palmyra', *Science* 325 (Washington, 2016).

Websites

Advisory body organisation for Palmyra, *International council on monuments and sites* (Parijs, 1980) <<http://whc.unesco.org/en/list/23/documents/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].

'Islamic State 'murders 25 men in Palmyra'', *BBC news* (4 juli 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33397305>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

'Islamic State seizes Syria's ancient Palmyra' *BBC news* (21 mei 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32820857>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

'Palmyra: IS retakes ancient Syrian city', *BBC news* (16 december 2016) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-38280283>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

'Syria: Islamic State group 'kills 12' in Palmyra', *BBC news* (19 januari 2017) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-38678189>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

Syrian archaeologist 'killed in Palmyra' by IS militants', *BBC news* (19 augustus 2015) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33984006>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

'Why is there a war in Syria?' *BBC news* (7 april 2017) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

Danish Initiative for Syrian Cultural Heritage,' Brief presentation of Syrian institutions in the fields of archaeology and heritage' <<http://hisd.tors.ku.dk/institutions/>> [geraadpleegd op 03-06-2017].

Sinjab, Lina, 'Syria conflict: from peaceful protest to civil war' *BBC news* (13 maart 2013) <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-21797661>> [geraadpleegd op 13-06-2017].

Stein, Oliver, *German Soldiers and the Scientific Investigation of the Ottoman Empire, 1914-1918* <<http://www.mwme.eu/essays/index.html>> [geraadpleegd op 22-5-2017].

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 'Site of Palmyra' <<http://whc.unesco.org/en/list/23/>> [geraadpleegd op 18-06-2017].